

Meedoen met omschakelen

ONGEVRAAGD ADVIES AAN HET COLLEGE:

ZORG DAT IEDEREEN MEE KAN DOEN MET DE ENERGIETRANSITIE

September 2022

Overwegende dat:

- De energietransitie alleen succesvol is als iedereen mee kan doen.
- Meedoen aan de energietransitie niet voor iedereen haalbaar en betaalbaar is zonder compenserende maatregelen.
- In die situaties sprake kan zijn van energiearmoede.
- Ook in het nieuwe collegeprogramma Gezonde groei! Rijswijkse koers 2022-2026ⁱ de gemeente aan geeft energiearmoede aan te willen pakken.
- Onderzoek van het CPBⁱⁱ aantoon dat 1,2 miljoen huishoudens in Nederland moeite kunnen krijgen met hun maandelijkse lasten.
- Het daarom van belang is om energiearmoede in Rijswijk kwantitatief en kwalitatief in beeld te brengen en met passende maatregelen te komen.

Adviseert de Adviesraad Energietransitie het College als volgt:

- Stel een definitie op van energiearmoede voor de Rijswijkse situatie.
- Inventariseer kwalitatief en kwantitatief het voorkomen van de bestaande energiearmoede in Rijswijk en andere knelpunten.
- Ontwikkel een visie en beleid om te voorkómen dat huishoudens in Rijswijk niet mee kunnen doen aan de energietransitie.
- Communiceer tijdig en proactief over dit beleid naar de risicogroepen.

De AER wil graag met de gemeente overleggen over de aanpak van energiearmoede, zodat iedereen mee kan doen met de energietransitie.

Suggesties voor een aanpak

Een mogelijke aanpak zou het volgende stappenplan kunnen zijn:

Stap 1 Definitie en inventarisatie

Energiearmoede heeft te maken met haalbaarheid en betaalbaarheid.

Haalbaarheid: In hoeverre kunnen huishoudens de investeringen opbrengen?

- Om te kunnen investeren in energiemaatregelen zijn relevant het geld dat huishoudens beschikbaar kunnen hebben uit bank- en spaartegoeden, (extra) hypotheek en energiebespaarlening.
- Daarbij ligt het accent op eigenaren, eigenaar-bewoners, VvE's en verhuurders.
- Bij verhuurders is onderscheid relevant tussen sociaal of particulier (klein, groot, institutioneel).
- Verhuurders kunnen de investering (deels) doorberekenen, wat kan leiden tot problemen met de betaalbaarheid van hun huurders.
- De haalbaarheid wordt niet alleen door financiële aspecten beïnvloed. Ook bijvoorbeeld praktische zaken (als het tekort aan technisch personeel en de verkrijgbaarheid van materialen en apparatuur) of fysiek/ruimtelijke beperkingen (de beschikbare ruimte in en om de woning voor een warmtepomp) kunnen knelpunten zijn die invloed hebben op de haalbaarheid, of kunnen leiden tot hogere kosten.

Betaalbaarheid: In hoeverre huishoudens problemen ondervinden bij het betalen van de energierekening?

- De woonlasten stijgen als gevolg van de energietransitie door hogere energieprijzen, huurverhogingen en/of energieprestatievergoedingen, en/of financieringslasten van duurzaamheidsinvesteringen.
- Huishoudens kunnen problemen krijgen met de betaalbaarheid van de energierekening als:
 - o De energierekening hoger is dan 10% van het besteedbaar inkomen (na aftrek van woonlasten).
 - o Er na de betaling van de energierekening er minder geld overblijft dan nodig is voor noodzakelijke bestedingen (vgl. NIBUD?).
- De betaalbaarheid staat verder onder druk door de toenemende kosten van levensonderhoud en inflatie.

Energiearmoede: Energiearmoede is gemeten als het % huishoudens met enerzijds een laag inkomen en anderzijds óf hoge energiekosten óf een woning met een relatief lage energetische kwaliteitⁱⁱⁱ.

Een mogelijk criterium kan zijn dat er sprake is van energiearmoede als huishoudens meer dan 10% van hun besteedbaar inkomen besteden aan energiekosten. Energiearmoede komt het meest voor in buurten met veel sociale huurwoningen.

- Geef per buurt, straat, of beter per postcodegebied, inzicht in
 - o Inkomen huishouden.
 - o Energiekosten huishouden.
 - o Energetische kwaliteit woning.

Stap 2 Visie

- Transitie kost geld, het kan niet woonlasten neutraal.
- Gemeente Rijswijk is een betrouwbare transitiepartner.

Stap 3 Beleid

- Wat wil en kan de gemeente -aanvullend- doen voor wie het niet kan betalen?
- Optimaal gebruik van subsidieregelingen en rijksregelingen (toeslagen, tegemoetkomingen).
- De gemeente kan ondersteuning bieden bij financiering, participeren in de exploitatie van duurzaamheidsinitiatieven of compenseren indien dat aan de orde is.

Stap 4 Communicatie

- Maak visie en beleid duidelijk.
- Dat de gemeente actief wil informeren en ontzorgen.
- Dat echte knelpunten per doelgroep opgelost worden.
- Dicht bij de mensen, ga naar de mensen toe met voor hun relevante informatie.
- Wees duidelijk over de keuzemogelijkheden en de keuzevrijheid van bewoners.
- Communicatie is maatwerk (verschillende doelgroepen, planning/fasering/voortgang).

ⁱ Collegeprogramma Gezonde groei! Rijswijkse koers 2022-2026; 10-6-2022; blz. 9

Isoleren is de eerste oplossing voor woningen en daarbij geven we prioriteit aan sociale woningbouw en de VvE's. Dit kan door voorlichting, bijvoorbeeld door regionale samenwerking zoals het Energieloket, het sturen op afspraken met de verhuurders/VvE's en collectieve inkoop van bouwmaterialen en uitvoering. Daardoor pakken we energiearmoede aan en helpen we VvE's met weinig kapitaal. In aanvulling op het regionale loket zetten we een lokaal energieloket op bij de gemeente.

ⁱⁱ Stresstest kosten van levensonderhoud; CPB juni 2022

In twee scenario's is onderzocht of huishoudens financieel bestand zijn tegen de stijgende prijzen van vaste en noodzakelijke lasten. Met de prijzen van januari 2021 hebben 500.000 huishoudens al te maken met een betaalbaarheidsprobleem. In de twee scenario's komen daar 170.000 respectievelijk 650.000 huishoudens bij. Ruim de helft hiervan heeft voldoende financiële buffers om de hoge prijzen meer dan een jaar aan te kunnen zonder de uitgaven te verlagen.

De meeste Nederlandse huishoudens kunnen de stijging van de energieprijzen en andere vaste lasten opvangen, maar in een scenario met hoge prijzen kunnen 1,2 miljoen huishoudens moeite krijgen met het betalen van hun maandelijkse lasten.

<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Publicatie-Stresstest-kosten-van-levensonderhoud.pdf>

ⁱⁱⁱ De feiten over energiearmoede in Nederland; Inzicht op nationaal en lokaal niveau; TNO september 2021

<https://publications.tno.nl/publication/34638644/4OluwM/TNO-2021-P11678.pdf>

Energiearmoede in kaart voor de provincie Zuid-Holland; TNO 12-4-2021

<https://www.zuid-holland.nl/publish/pages/27392/tno2021p10507energiearmoedezuid-holland.pdf>